

Təsdiq edilmişdir

"Bank Respublika"
Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin
Müşahidə Şurasının

"25" *iyul* 2019-cu il tarixli qərarı ilə
təsdiq edilmişdir.
Protokol № 96
Əlavə № 01

Müşahidə Şurasının Sədri

Ş.X.Rəhimov

Risqlərin İdarəedilməsi üzrə

SİYASƏT

Reyestr №RI000403

Nəşr №03

Bank Respublika
sizə faydalı

Mündəricat

1. Ümumi müddəalar.....	3
2. Əsas anlayışlar.....	3
3. Siyasətin məqsədi.....	3
4. Siyasətin əsas prinsipləri.....	4
5. Risklərin idarəedilməsi sistemində rəhbərliyin məsuliyyəti.....	6
6. Risklərin idarə olunmasında əsas metodlar.....	9
7. İş davamiyyət planı.....	11
8. Yekun müddəalar.....	12

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. “Bank Respublika” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (bundan sonra “Bank”) Risklərin İdarəedilməsi üzrə Siyasət (bundan sonra “Siyasət”) “Banklar Haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankın və Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının normativ xarakterli hüquqi sənədlərini, Bazəl Komitəsinin bununla əlaqədar tələblərini və “Bank Respublika” ASC-nin Nizamnaməsini əsas alaraq hazırlanmışdır.
- 1.2. Siyasət, Bankda risklərin idarə olunmasının məqsədlərini, funksiyalarını, əsas prinsiplərini və vasitələrini müəyyənləşdirir.

2. Əsas anlayışlar

- 2.1. Siyasətdə istifadə edilən anlayışlar aşağıdakı mənaları daşıyır:
  - 2.1.1. **Risk** – ehtimal olunan və ya gözlənilməz hadisələrin baş verməsi nəticəsində yaranan xərclərin (zərərin) bankın kapitalına mənfi təsir göstərməsi ehtimalı;
  - 2.1.2. **Risiklərin İdarəedilməsi Sistemi** - risklərin müəyyənləşdirilməsi, qiymətləndirilməsi, ölçülməsi, tənzimlənməsi və onların uçotunu göstərən proses;
  - 2.1.3. **Risk profili** – Bankın məruz qaldığı (və ya məruz qala biləcəyi) risklərin ümumiləşdirilmiş səviyyəsi;
  - 2.1.4. **Risikgötürmə qabiliyyəti** – kapital, likvidlik və digər prudensial tələbləri pozmamaya şərti ilə Bankın götürə biləcəyi riskin maksimum həcmi;
  - 2.1.5. **Risk iştahası** – bankın strateji hədəflərinə çatması üçün riskgötürmə qabiliyyəti çərçivəsində qəbul etmək istədiyi riskin həcmi;
  - 2.1.6. **Risk limiti** – təşkilatın hər bir fəaliyyət növü üzrə qəbul edilən riskin maksimal həddi;
  - 2.1.7. **Risikin qəbul edilməsi** – kapitalın adekvatlığına dair tələblərə riayət etmək şərti ilə bankın kapitalı hesabına mümkün zərərin qarşılınması;
  - 2.1.8. **Risikin minimallaşdırılması** - Müxtəlif tənzimləyici metodlarla risklərin səviyyəsinin azaldılması;
  - 2.1.9. **Risikin ötürülməsi** - Bankın riskli olaraq xarakterizə edilən əməliyyatlarının bankdan kənar təşkilatlara ötürülməsi;
  - 2.1.10. **Risikdən yayınma** - Riskli olaraq xarakterizə edilən əməliyyatların həyata keçirilməməsi.

3. Siyasətin məqsədi

- 3.1. Bank, Azərbaycan Respublikasının hüquqi-normativ sənədlərinin tələbləri daxilində, ən mükəmməl təcrübələri müşahidə edərək fəaliyyətinin həcminə, keyfiyyətinə və mürəkkəbliyinə uyğun olaraq risklərin idarə olunmasını təmin edir. Siyasətin ana hədəfi risklərin idarə edilməsi qaydalarını, buna dair prinsipləri, məsul strukturların vəzifə və məsuliyyətlərini, eyni zamanda risklərin strateji və gündəlik olaraq idarə olunması, dəyərləndirilməsi və nəzarətin təmin olunması prosedurlarını müəyyənləşdirməkdir.
- 3.2. Bank tərəfindən hüquqi məhdudiyətlər və dərəcələr nəzərə alınaraq üzərinə götürəcəyi maksimum risk həddi təsbit edilir.
- 3.3. Siyasətin funksiyaları aşağıdakı kimidir:
  - Ortaya çıxma biləcək mənfi hallarda Bankın zərərinə minimum səviyyədə saxlamaq istiqamətində işləri planlaşdırmaq;

- Risklərin azaldılması məqsədiylə lazımi limit və məsuliyyətləri müəyyənləşdirmək;
- Fövqəladə hallarda bankın normal fəaliyyətini təmin etmək;
- Bankın uzun müddət riskə məruz qalmasının qarşısını alan tədbirlər görmək;
- Bank vəsaitləri və aktivləri arasında ən uyğun balansı saxlamaq;
- Aktiv və passivlərin effektiv bir şəkildə idarə olunmasını təmin etmək.

4. Siyasətin əsas prinsipləri

4.1. Risklər barədə məlumatlı olmaq:

Hər hansı əməliyyatın aparılması barədə qərar yalnız belə əməliyyatdan yaranan risklərin hərtərəfli təhlilindən sonra həyata keçirilir. Bütün əməliyyatlar daxili normativ və/və ya təşkilatı sənədlərə uyğun olaraq aparılır. Daxili normativ, təşkilatı sənədlər və ya icra prosedurunun tənzimləyən kollegial orqanların müvafiq qərarları olmadan ciddi risklər yarada bilən yeni əməliyyatların həyata keçirilməsinə yol verilmir.

4.2. Rəhbərliyin iştirakı və məlumatlı olması:

Bankın Müşahidə Şurası, İdarə Heyəti və digər kollegial orqanlarının rəhbərləri, habelə icra orqanlarının rəhbərləri mütəmadi olaraq qəbul edilmiş risklərin səviyyəsi və təyin edilmiş limitlərin, məhdudluqların və risklərin idarə edilməsi prosedurlarının pozulması barədə aşkar olunan faktlar üzrə məlumatları yoxlayırlar.

4.3. Risklərin məhdudlaşdırılması:

Risiklərin səviyyəsinin məhdudlaşdırılması üçün Bankda hər bir əməliyyat və səlahiyyətə görə limitlər müəyyənləşdirilir. Limit sisteminin məqsədi, Bankın fəaliyyətlərinin həcminə və xarakterinə uyğun aktiv və passivlərin strukturunun formalaşdırılmasını təmin etməkdir.

Hər bir risk növünə görə əvvəlcədən müəyyən olunmuş limitlərə riayət edilməsinə nəzarət həyata keçirilməlidir. Limitlərdən kənarlaşma olduğu zaman, buna səbəb olan amillər müəyyənləşdirilməli və müvafiq tədbirlər görülməlidir.

4.4. Vəzifələrin bölgüsü:

Risiklərin effektiv idarə edilməsi üçün, həmçinin risklərin qəbul edilməsi, məhdudlaşdırılması və səviyyəsinə nəzarət edilməsi prosesləri arasında maraqlar münaqişəsinin minimallaşdırılması ehtiyacını nəzərə alaraq, Bankın təşkilatı strukturu, bölmələr arasında funksiya və məsuliyyətlərin 3 müdafiə xətti prinsipinə əsasən bölüşdürülməsi vasitəsilə formalaşdırılır. Hər bir müdafiə xətti çərçivəsində sadalanmış funksiyalar bir deyil, eyni zamanda Bankın bir neçə struktur bölməsi tərəfindən icra edilə bilər.

1-ci müdafiə xətti - bu kateqoriyaya fəaliyyətləri Banka birbaşa risklər yaradan bütün qruplar, Bankın müştərilərinə xidmət göstərən filial və şöbələri, habelə məhsul və xidmətlərin inkişafını həyata keçirən struktur bölmələr daxildir. 1-ci müdafiə xəttinə daxil olan struktur bölmələrin funksiyalarına aşağıdakılar aiddir:

- əməliyyatlar aparılarkən və sözləşmələr bağlanarkən risklərin aşkar edilməsi və ilkin qiymətləndirilməsi;
- risk növlərinin identifikasiyası;
- qəbul edilən və proqnozlaşdırılan risklərin səviyyəsinin Bankda qəbul edilmiş risk limitlərinə uyğunluğunun ilkin yoxlanılması.

2-ci müdafiə xətti - Bankda risklərin idarə edilməsi, maliyyə və mühasibatlıq, hüquqi və komplayens, habelə təhlükəsizlik risklərinin idarə edilməsi funksiyasını həyata keçirən struktur bölmələr daxildir. Hüquqi və komplayens risklərinin idarə edilməsi funksiyasını həyata keçirən bölmə bankın fəaliyyətinin hüquqi və tənzimləmə tələblərinə uyğunluğuna nəzarət edir.

2-ci müdafiə xəttinə daxil olan struktur bölmələrin funksiyalarına aşağıdakılar aiddir:

- 1-ci müdafiə xətti üçün risk limitlərinin təyin edilməsi;
- risk növlərinin identifikasiyası və əhəmiyyətinin təyin edilməsi;
- Risklərin idarəedilməsi və qiymətləndirilməsi metodologiyasının hazırlanması;
- Risklərin konsolidə edilmiş səviyyəsinin qiymətləndirilməsi;
- Risklərin səviyyəsinin proqnozlaşdırılması;
- Risk limitləri sisteminin işlənilib hazırlanması (risk iştahası bəyannaməsi daxil);
- qəbul edilən və proqnozlaşdırılan risklərin səviyyəsinin Bankda təsdiqlənmiş risk limitlərinə uyğunluğunun ilkin yoxlanılması (1-ci müdafiə xəttindən asılı olmayan);
- regulator tələblərə əməl edilməsinə nəzarət (əgər konkret risk növünə aid olanı varsa);
- stress-testləşmənin keçirilməsinin təşkili/aparılması;
- 1-ci müdafiə xətti tərəfindən limitlərin pozulması halları aşkar olunarsa, risk səviyyəsinin aşağı salınması üçün tədbirlərin hazırlanması və razılaşdırılması;
- Risk üzrə hesabatlıq sis
- teminin formalaşdırılması və rəhbərliyə çatdırılması;
- Risk mədəniyyətinin inkişafı.

3-cü müdafiə xəttinə - birinci və ikinci müdafiə xəttini qiymətləndirmək səlahiyyəti olan müstəqil daxili audit bölməsi aiddir. Daxili audit bölməsi prosedur və mexanizmlərin effektiv və təkmil olması, habelə onların uyğun şəkildə icrasının risk əsaslı və ümumi auditini həyata keçirir.

3-cü müdafiə xəttinin funksiyalarına aşağıdakılar aiddir:

- Risklərin idarəedilməsi sisteminin daxili və xarici tələblərə uyğunluğu baxımından qiymətləndirilməsi;
- Risklərin idarəedilməsi sistemində aşkar olunan çatışmazlıqlar barədə məlumatın rəhbərliyə çatdırılması;
- Risklərin idarəedilməsi sistemində aşkar olunan boşluqların və çatışmazlıqların aradan qaldırılmasına nəzarət.

4.5. **İnformasiya texnologiyaları və məlumatın keyfiyyəti**

Risqlərin idarəedilməsi sistemi qərarların keyfiyyətinin və qəbul edilmə sürətinin artırılmasına imkan verən muasir informasiya texnologiyaların istifadəsi üzərində qurulur. Məlumatların keyfiyyəti (tamlıq, əlçatanlıq) risklərin hesablanması və qiymətləndirilməsi nəticələrinin etibarlılığının və dəqiqliyinin təmin edilməsində kritik rol oynayır. Bank məlumatların yığılması, saxlanması, emal edilməsi və hesablanması proseslərinin maksimal dərəcədə avtomatlaşdırılmasına çalışır.

4.6. **Metodların təkmilləşdirilməsi**

Risqlərin idarə edilməsi metodları daim inkişaf edir və təkmilləşdirilirlər: prosedurlar, texnologiyalar və informasiya sistemləri qoyulmuş strateji məqsədlər, daxili və xarici

mühitdə baş verən dəyişikliklər, həmçinin beynəlxalq praktikada olan yeniliklər nəzərə alınaraq müntəzəm qaydada yaxşılaşdırılır.

4.7. Risk mədəniyyəti

Risqlərin idarə edilməsi sisteminin effektiv və dayanıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsi məqsədi ilə Bankda risk mədəniyyətinin inkişafı üçün müəyyən addımlar atılır. Risk mədəniyyətinin əsas məqsədləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- Mütəmadi təlimatlandırma vasitəsilə Bank işçilərinin risqlərin idarə edilməsi sahəsində lazım olan bilik və bacarıqlara yiyələnməsi;
- İşçilərdə risqlərin idarə edilməsi alətlərinin düzgün və lazım olan məqamlarda istifadəsi üzrə bacarıqların formalaşdırılması;
- İşçilər və rəhbərlər tərəfindən gündəlik fəaliyyətlərində risqlərin idarə edilməsi alətlərinin düzgün istifadəsi;
- Bank daxilində risk mədəniyyətinin prinsip və qaydaları barədə açıq və aktiv kommunikasiyalar.

4.8. Məlumatların açıqlanması

Risqlərin idarəedilməsi üzrə reqlativ orqanlar tərəfindən tələb edilən bütün məlumatların və hesabatların açıqlanması nəzərdə tutulub. Hesabatların tərkibi və açıqlanma dövrü Mərkəzi Bankın və Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının tələblərinə, idarəetmə uqotunun və bütün maraqlı tərəflər üçün risqlər üzrə məlumatların açıqlanması tələbini nəzərə alaraq formalaşdırılır.

5. Risqlərin idarəedilməsi sistemində rəhbərliyin məsuliyyəti

5.1. Risqlərin idarəedilməsi prosesində vəzifə alan idarəetmə strukturlarının məsuliyyətləri aşağıdakı kimi müəyyənəşdirilmişdir:

5.1.1. Risqlərin idarəedilməsi prosesində Bankın **Müşahidə Şurasının səlahiyyətləri** aşağıdakı kimidir:

- Effektiv təşkilati idarəetmə sisteminin yaradılması və bunun üçün lazımi mühitin təmin edilməsi;
- Bankda yenilənən və effektiv daxili nəzarət və audit sisteminin formalaşdırılması;
- Risqlərin idarə olunması ilə əlaqədar təşkilati strukturun, risqlərin idarəedilməsi siyasətinin, səlahiyyət və məsuliyyətlərin, müxtəlif əməliyyat növləri ilə əlaqədar daxili qaydaların, risqlərin idarə olunması prosesində istifadə edilən müxtəlif metodların, limitlərin və bankın risk alma həcmələrinin təsdiq edilməsi;
- Risqlərin idarə olunması ilə əlaqədar olaraq müəyyənəşdirilmiş siyasət və qaydalara riayət edilib-edilmədiyinə daxili audit tərəfindən dövrü olaraq nəzarətin təmin olunması, eyni zamanda müəyyənəşdirilmiş nöqsan və çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün lazımi işlərin həyata keçirilməsi;
- Risqlərin müəyyənəşdirilməsi, qiymətləndirilməsi, tənzimlənməsi üçün Bankda istifadə edilən metodlara dövrü olaraq nəzarət edilməsi;
- Bankın risqləri təxmin etmə ehtimalının qiymətləndirilməsi üçün İdarə Heyəti tərəfindən istifadə olunan metodların, eyni zamanda qiymətləndirmə nəticələrinə dövrü olaraq nəzarət edilməsi;

- Bank fəaliyyətinə dair rəhbərliyə və komitələrə təqdim ediləcək hesabat dövrlərinin müəyyənləşdirilməsi;
- Bankın gündəlik fəaliyyətində vəzifə sahələrinə görə strukturlar arasında maraqlar münaqişəsi ehtimalı olan sahə və vəzifələrin müəyyənləşdirilməsi və həmin maraqlar münaqişəsinin qarşısının alınması üçün lazımi işlərin görülməsi;
- Bank kapitalının requlyativ tələblər və normativ sənədlər nəzərə alınaraq uyğun şəkildə monitorinq edilməsi;
- Risklərin idarə olunması ilə əlaqədar Bankın İdarə Heyətinin işinin qiymətləndirilməsi və Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi və İdarə Heyətinin risk idarəetməsi üzrə təkliflərinin qəbul/təsdiq edilməsi;
- Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi və komitələrin sədr və üzvlərinin təyin olunması və bank daxilində digər komitələrə üzv qəbul edilə bilmələrinə dair qərarların qəbul edilməsi.

5.1.2. **Risiklərin İdarəedilməsi Komitəsinin səlahiyyətləri** aşağıdakı kimidir:

- Risklərin idarəedilməsi prosesinin tələbatlarının müəyyənləşdirilməsi;
- Risklərin idarəedilməsi strukturuna lazımi vəzifələrin verilməsi və dövrü hesabatların tələb edilməsi;
- Risklərin idarəedilməsi strukturunun fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və nəticələr haqqında Müşahidə Şurası və İdarə Heyətinə məlumat verilməsi;
- Müxtəlif risklərlə əlaqədar Risklərin idarəedilməsi strukturu tərəfindən İdarə Heyəti ilə razılaşdırılaraq müəyyənləşdirilən limitlərin təsdiq edilməsi üçün Müşahidə Şurasına təqdim edilməsi,
- Davamlı olaraq Bankın rastlaşdığı risklərin vəziyyəti, risklərin idarə olunması sisteminin yenilənməsi və risklərin idarə olunması prosesinin effektivliyi haqqında Müşahidə Şurasına hesabat verilməsi,
- Bank daxili risklərin idarə olunması funksiyasının qiymətləndirilməsi, müxtəlif əməliyyat və fəaliyyətlərə dair risk idarəetmə siyasətinin nəzərdən keçirilməsi və lazımi təkliflərin Müşahidə Şurasına təqdim olunması.

5.1.3. Risklərin idarə olunması prosesində **Bankın İdarə Heyətinin səlahiyyətləri** aşağıdakı kimidir:

- Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq olunmuş risklərin idarə edilməsi siyasətinə əsaslanaraq Bankın məruz qaldığı risklərin idarə edilməsinin təmin edilməsi;
- Risklərin idarə olunması ilə əlaqədar Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi və Müşahidə Şurasına hesabatların təqdim edilməsi;
- Bankın üzləşdiyi risklərin idarə olunması prosesinə dair müvafiq və effektiv nəzarət mexanizmlərinin müəyyənləşdirilməsi üçün Müşahidə Şurasına təkliflərin verilməsi;
- Risklərin idarə olunması siyasətinin dövrü olaraq nəzərdən keçirilməsi və lazım olan hallarda yoxlanması üçün Müşahidə Şurasına təkliflərin verilməsi;
- Risklərin İdarəedilməsi strukturunun fəaliyyətlərinin effektiv şəkildə aparıla bilməsi üçün lazımi mühitin təmin olunması, digər bölmələrin təsiri altında qalmadan fəaliyyətlərini müstəqil şəkildə davam etməsinin təmin olunması;
- Müşahidə Şurası tərəfindən müəyyənləşdirilən limitlər daxilində maliyyə-əməliyyat limitlərinin müəyyənləşdirilməsi;

5.1.4. **Baş Risk İnzibatçısının** səlahiyyətləri aşağıdakı kimidir:

- İdarə Heyəti və baş maliyyə İnzibatçısının rəylərinə əsasən risklərin İdarəedilməsi strategiyasının və siyasətinin hazırlanması və Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinə təqdim olunması;
- Risklərin İdarəedilməsi məsələlərində İdarə Heyəti ilə digər bölmələr arasında əlaqənin təmin olunması;
- Bankın fəaliyyətinə dair dövrü risk hesabatlarının effektiv, şəffaf, əhatəli şəkildə və vaxtında hazırlanmasının təmin olunması;
- Risklərin İdarəedilməsi sisteminin yaxşılaşdırılmasına dair Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinə və Müşahidə Şurasına təkliflərin verilməsi;
- Risklərin İdarəedilməsi funksiyasını yerinə yetirən bank strukturlarının işçilərinin bilik və peşəkarlığının artırılması üzrə işlərin aparılması;
- Risklərin İdarəedilməsi ilə əlaqədar məsələlərdə Müşahidə Şurasının yığıncaqlarında iştirak.

5.1.5. **Kredit Komitəsinin səlahiyyətləri** aşağıdakı kimidir:

- Kredit tələbləri ilə əlaqədar kredit risklərinin qiymətləndirilməsi və qərarların qəbulu;
- Müəyyən kreditlərin verilməsiylə əlaqədar qadağaların qoyulması;
- Təsniflənmiş kredit portfelində müəyyən qrup kreditlərin verilməsinə qadağa qoyulması;
- Müxtəlif balansdankənar əməliyyatlarla əlaqədar kredit risklərinin qiymətləndirilməsi və qərarların qəbul edilməsi;
- Müəyyən dövrlərdə kredit portfelinə nəzarət edilməsi;
- Kreditlərlə əlaqədar qəbul edilmiş girovların dövrü olaraq qiymətləndirilməsinin təmin edilməsi;
- Kreditlərin verilmə prosesinin prosedurlara uyğunluğunun təmin edilməsi;
- Kreditlərlə əlaqədar ehtiyat vəsait yetərliliyinə nəzarət edilməsi və təhlili;

5.1.6. **Aktiv və Passivlərin İdarəedilməsi Komitəsinin** səlahiyyətləri aşağıdakı kimidir:

- Bankın bazar risklərinin azaldılması üçün qərarların qəbul edilməsi;
- Bankın likvidliyinin proqnozlaşdırılması və Bankın maliyyə vəsaitlərinə olan tələbatının, uzun müddətli planların hazırlanması, qiymətlərin müəyyənləşdirilməsi.

5.2. Bankın idarəetmə strukturları risklərin idarə edilməsiylə əlaqədar fəaliyyətlərini hər bir strukturun əsasnaməsində göstərilən səlahiyyətlər daxilində həyata keçirir.

5.3. Bankda risklərin idarə olunmasıylə əlaqədar qərar qəbul etmə prosesi aşağıdakı kimidir:

- Risklərin idarə edilməsi: Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi tərəfindən verilən məlumatlara əsaslanaraq Müşahidə Şurası tərəfindən;
- Bazar və likvidlik riskləri: Aktiv və Passivlərin İdarəedilməsi Komitəsi tərəfindən verilən məlumatlara əsaslanaraq Müşahidə Şurası tərəfindən;
- Kredit riskləri: Kredit Komitəsi tərəfindən verilən məlumatlara əsaslanaraq Müşahidə Şurası tərəfindən;
- Əməliyyat riskləri: Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi tərəfindən verilən məlumatlara əsaslanaraq Müşahidə Şurası tərəfindən;
- Strategiya, imic və digər risklər: İdarə Heyəti tərəfindən verilən məlumatlara əsaslanaraq Müşahidə Şurası tərəfindən.

- 5.4. Bankda risklərin idarə olunmasıyla əlaqədar qəbul edilmiş qərarların yerinə yetirilməsində aşağıdakı idarəetmə bölmələri məsuliyyət daşıyır:
- Bazar və likvidlik riskləri: Xəzinədarlıq Departamenti, Hesablaşmalar Departamenti;
  - Kredit riskləri: Korporativ Satışlar Departamenti, Pərakəndə Satışlar Departamenti, Aqro-Mikrokreditlər departamenti;
  - Əməliyyat riskləri: Bankın bütün İdarəetmə Strukturları;
  - Strateji, imic və digər risklər: İdarə Heyəti;
  - Risklərin müəyyənləşdirilməsi, qiymətləndirilməsi və təhlili, digər idarəetmə bölmələrinə risklərin idarə olunmasına dair metodoloji yardımların təmin edilməsi və risklərə nəzarət funksiyası: Risklərin İdarəedilməsi Departamenti.

6. Risklərin idarə olunmasında əsas metodlar

- 6.1. Risklərin idarə olunması Bankın bütün səviyyələrində əhatəli olaraq aparılmalıdır. Bankın fəaliyyətində müəyyənləşdirilmiş risklərin qiymətləndirmə metodları risk idarəetmə prosesinin bir hissəsidir. Aşağıdakı metodlar istifadə edilərək hər bir riskdən gözlənilən mümkün itkilər hesablanmalı və kapitala göstərdiyi təsirdən asılı olmayaraq risklərə ayrı-ayrılıqda yenidən baxılmalı və konkret təkliflər verilməlidir.
- 6.2. Risklərin müəyyənləşdirilməsi aşağıdakı metodlar vasitəsilə həyata keçirilməlidir:
- 6.2.1. **Risk təhlili cədvəli:** Risk təhlili cədvəli bankın strukturundakı hər bölmənin rastlaşdığı risklər haqqında məlumatı əks etdirir. Risk təhlili cədvəli Risklərin İdarəedilməsi departamenti tərəfindən tərtib edilməli və nəzarət edilməlidir. Risk təhlili cədvəlində: Bankın məruz qala biləcəyi bütün risklər, risk kateqoriyası, alt kateqoriya, riskin ortaya çıxmasına səbəb olan daxili və xarici amillər, riskin yarada biləcəyi digər risklər və mümkün zərər, risk tezliyi, riskin idarə olunması və qiymətləndirilməsi vasitələri, riskə nəzarət edilməsindən məsul şəxs və/və ya struktur vahid kimi amillər yer almalıdır.
- 6.2.2. **Anketlər:** Anketlərin tətbiq etmə intervalı və məsələsi Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir. Anketlər Risklərin İdarəedilməsi departamenti tərəfindən məsələyə müvafiq şəkildə Bankın digər strukturların işçiləri ilə birlikdə hazırlanmalıdır.
- 6.2.3. **Emprik (tətbiqi) təhlillər:** Bank risklərinin müəyyənləşdirilməsi üçün empirik məlumatlara, daxili və/və ya digər bankların təcrübələrinə və itkilərlə əlaqədar rəqəmlərə görə təhlilləri mütəmadi olaraq aparılmalıdır.
- 6.2.4. **Erkən xəbərdarlıq sistemləri** - Bankda risklərin monitorinqinin həyata keçirilməsi üçün erkən xəbərdarlıq sistemlərindən istifadə olunur. Erkən xəbərdarlıq sistemi bank fəaliyyətində istifadə edilən müxtəlif əmsal və faktorların onlar üzrə müəyyən edilmiş hədlərə yaxınlaşması nəticəsində müxtəlif təhlükələrin yaranma ehtimalları və risklər barədə məlumatların verilməsini təmin edir.
- 6.2.5. **Ssenari təhlilləri:** Ssenari təhlilləri müxtəlif ssenarilərin təhlili nəticəsində risklərin müəyyənləşdirilməsidir.
- 6.3. Risklərin təsbit olunmasıyla əldə edilən nəticələr sənədləşdirilməli, hesabat hazırlanmalı və Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinə təqdim edilməlidir.
- 6.4. Risklərin qiymətləndirilməsi üçün istifadə ediləcək müxtəlif metod və modellərin formalaşdırılması zamanı nəzərə alınması vacib olan amillər:

- Bank əməliyyatlarının mürəkkəbliyi, həcmi və strukturu;
  - Metod və modellərin istifadə edilməsinin məqsədi və əhəmiyyəti;
  - Bank tərəfindən metod və modellərdə istifadə edilən fərziyyələr;
  - İstifadə ediləcək məlumat verilənlər bazasının varlığı;
  - Məlumat bazasının yetərliyi;
  - İşçilərin təcrübə və bilik səviyyələri.
- 6.5. Risqlərin qiymətləndirilməsi risklərin müəyyənləşdirilməsi prosesində əldə edilmiş nəticələr əsasında həyata keçirilir. Bu zaman kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin təhlili əsasında bankın riskgötürmə qabiliyyəti müəyyən edilir və risk səviyyəsi qiymətləndirilir. Risqlərin qiymətləndirilməsi üçün istifadə olunan metodların ətraflı izahı bankdaxili qaydalarda öz əksini tapmalıdır. Qiymətləndirilmə üçün aşağıdakı modellərdən istifadə oluna bilər:
- 6.5.1. **riskə məruz dəyər modelləri** - riskə məruz dəyər hər hansı bir müddət ərzində (ən azı bir il), əvvəlcədən müəyyən edilmiş əminlik dərəcəsi ilə ehtimal olunan zərərin maksimum məbləğidir. Həmin məbləğ Bankın müxtəlif risk növləri üzrə ehtimal olunan zərərin həcmi əks etdirir. İstənilən riskə məruz dəyər modeli tətbiq edilərkən əminlik dərəcəsi kimi minimum olaraq 95 və 99% götürülür;
- 6.5.2. **riskə məruz portfel** - bu alət kreditləri gecikmə müddətlərinə görə qruplaşdırmaqla kredit riskini hesablamağa yardım edir. Gecikmə qrupları bir ilədək aylıq, iki ilədək illik və iki ildən çox olan dövrü ümumi şəkildə əhatə etməlidir. Bu müddət qrupları Bank tərəfindən daha qısa müddətlər üzrə qruplaşdırıla bilər;
- 6.5.3. **iflasa ekvivalent risk** - hər bir gecikmə qrupuna iflas olma ehtimalı verilməklə ümumi portfelin potensial iflas həcmi proqnozlaşdırılır. İflas olma ehtimalı Bankın empirik məlumatları əsasında müəyyən edilir. Gecikmə dövrü artdıqca bu ehtimal da yüksəlir və gecikmə müddəti bir ildən artıq olan vaxtı keçmiş kredit qrupları üzrə 100% kimi müəyyən edilir;
- 6.5.4. **“vintaj” təhlili** - bu alət vaxtı keçmiş kreditlərin verildiyi tarix, bölmə, inzibatçı, kredit mütəxəssisi və digər meyarlar üzrə detallı təhlil etmək imkanı yaratmaqla portfel üzrə yaranmış problemlərin daha effektiv şəkildə aradan qaldırılmasını təmin edir. Kredit portfelinin strukturuna əsasən yuxarıda qeyd olunan meyarlarla yanaşı əlavə təhlil indikatorları da müəyyən oluna bilər;
- 6.5.5. **stress-testlər** - Bankın risk profilinə mənfi təsir edə biləcək hadisələrin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi üçün əməliyyatların həcmindən və fəaliyyətinin mürəkkəbliyindən asılı olaraq stress-test modelləri hazırlanır və ən azı ildə bir dəfə yenilənir:
- 6.5.5.1. stress-test modeli çərçivəsində hər bir şokun ən əlverişsiz hədddə dəyişməsi ehtimalı nəzərə alınır. Bu şoklar bazar, kredit, likvidlik, əməliyyat və digər risklərin komponentlərini özündə cəmləşdirir;
- 6.5.5.2. stress-testlərin keçirilməsi nəticəsində Bank kapitalının şoklara dözümlüüyü, şoklar nəticəsində Bankın məruz qaldığı maksimum zərər və fəaliyyətindəki digər boşluqlar müəyyən edilir;
- 6.5.5.3. stress-testlər həyata keçirilərkən “çox əlverişsiz”, “əlverişsiz” və “ehtimal olunan” ssenarilər tərtib olunur və ehtimallar daxil olmaqla hər bir ssenari üçün ayrıca meyarlar və şoklar müəyyən edilir. Stress-testlərin hazırlanması zamanı Bank empirik məlumatlardan, potensial riskləri və maksimal itkiləri nəzərə alan ehtimal oluna bilən ssenarilərdən istifadə edir;
- 6.5.5.4. stress-testlər ən azı hər altı aydan bir həyata keçirilir;

6.5.5.5. stress-testin nəticələri üzrə müəyyən olunmuş risklərin qarşısının alınması üçün tədbirlər planı hazırlanır və icrası təmin edilir;

6.6. Risk yanaşması Bankı riskdən qorumaq məqsədi ilə istifadə edilən metodları əhatə edən risk idarəetmə prosesinin bir hissəsidir. Bank hər bir risk üzrə aşağıda qeyd olunan yanaşma üsullarından birini seçə bilər:

- Riskin qəbul edilməsi,
- Riskin minimallaşdırılması,
- Riskin ötürülməsi,
- Riskdən yayınma,

Qəbul edilən metod, ssenari və modellərin tətbiq olunmasıyla əldə edilən nəticələr haqqında Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinə hesabat təqdim olunmalıdır. Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi nəticələri təhlil edərək effektiv bir risk idarəetmə üçün görülməli tədbirləri və onların tətbiq olunmasıyla əlaqədar təlimatları Risklərin İdarəedilməsi departamentinə təqdim etməlidir.

6.7. Risklərin qəbul edilməsi zamanı Bankın kapital yetərlik səviyyəsinə riayət edilməlidir.

7. İş davamiyyət planı

7.1. Fövqəladə vəziyyətlərdə müəyyən riskləri idarə etmək məqsədiylə “İş davamiyyət planı” (Plan) hazırlanır.

7.2. Fövqəladə hallara səbəb olan vəziyyətlər:

- Təbii fəlakətlər,
- Yanğın,
- Enerji, rabitə və ya su kimi vacib infrastruktur xidmətlərin itirilməsi,
- Aktivlərə və ya məlumatlar bazasına bilərəkdən və ya təsadüfən zərər dəyməsi,
- Nümayişlər/tətillər və iş pozuntuları;
- Sistem nasazlıqları;
- Təhlükəsizlik qaydalarının pozulması;
- Məxfi və ya şəxsi məlumatların bilərəkdən və ya diqqətsizlik üzündən açıqlanması.

7.3. İT sistemlərinin zərər gördüyü, dağıldığı və təhlükəyə məruz qaldığı hallarda fəaliyyətin fasiləsizlik mexanizmini təmin etmək məqsədiylə aşağıdakılar müəyyən edilir:

- Vəzifələr, səlahiyyətlər və qəbul ediləcək risk - əsaslı yanaşma/metodologiya;
- Planı və təsdiqləmə əməliyyatlarını sənədləşdirmək üçün qayda və strukturlar.

7.4. Tədbirlər planının əsas məqsədi Bankın və ya onun hər hansı fəaliyyət istiqamətinin müəyyən risklərin təsiri altında vəziyyətinin pisləşməsinə mane olmaqdır.

7.5. Tədbirlər planında Bankın texniki təminatında və ya telekommunikasiya sistemlərində yarana biləcək pozuntuların və nasazlıqların qarşısının alınmasını təmin etmək üçün ehtiyat surətlərin formalaşdırılması və geri yüklənməsinə görə kifayət qədər prosedurların hazırlanması nəzərdə tutulur.

7.6. Hər bir aktiv üçün fövqəladə vəziyyət təhlükələrinin ehtimal olunan təsiri, zərərin araşdırılması və geri yüklənməsi (bərpa) üçün əsas istiqamətlər müəyyənləşdirilir. Plan, geri yükləmə zaman tələblərini və yenilənmə üçün lazım olan vəsaitlərin minimum məqbul dərəcəsini müəyyənləşdirir.

- 7.7. Plan, Risklərin İdarəedilməsi strukturu ilə bərabər əlaqədar strukturlar tərəfindən hazırlanmalıdır. İdarə Heyəti ilə Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi tərəfindən incələndikdən sonra Müşahidə Şurasına təqdim olunur. Plan Müşahidə Şurasına tərəfindən təsdiq olunmalı və ən az ildə bir dəfə nəzərdən keçirilməlidir.
- 7.8. Plan aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:
- Planın tətbiqinə dair prosedurlar;
  - Hadisədən əvvəl görüləcək tədbirlər;
  - Hadisə anında tətbiq olunacaq bərpa strategiyaları;
  - Əməliyyatın hadisədən və ya qəzadan əvvəlki vəziyyətə geri gətirilməsi üçün hazırlanmış bərpa strategiyalar;
  - Əsas fəaliyyət sahəsinin mühafizəsi və yenidən formalaşdırılması prosedurları;
  - Sosial qurumlarla koordinasiya prosedurları;
  - Əlaqədar tərəflərlə, işçilərlə, əsas müştərilər və tədarükçülər, səhmdarlar və rəhbərliklə müzakirə prosedurları;
  - Əməliyyatların fasiləsiz aparılmasını təmin edən qruplar, personal, müştərilər, tədarükçülər, dövlət rəsmiləri və KİV haqqında vacib məlumatlar.
- 7.9. Ehtiyat surətlərin çıxarılması və bərpası üçün uyğun strategiyaya planının hazırlanması, tətbiq olunması, yoxlanılması və sənədləşdirilməsi daxildir.
- 7.10. İT ilə əlaqədar ehtiyat surətlərinin formalaşdırılması prosedurlarına həm ölkə daxilində həm də xaricdə məlumat qovluqlarının, proqram və müvafiq sənədlərin düzgün mühafizəsi daxildir. Ehtiyat surətlər etibarlı yerdə saxlanmalı və saxlanma yeri fiziki və məlumat təhlükəsizliyi baxımından dövrü olaraq nəzərdən keçirilməlidir.
- 7.11. Məlumatları arxivləmə prosesinin hüquqi və fəaliyyət ehtiyaclarına cavab verməsi və düzgün mühafizəsi təmin olunmalıdır.
- 7.12. Plan mütəmadi olaraq yenilənməli və faktiki fəaliyyət tələblərinin əks etdirməsini təmin etmək üçün nəzarət prosedurları formalaşdırılmalıdır. Başqa sözlə fasiləsizlik planının tətbiq olunma prosedurları fəaliyyətin idarə edilməsi və insan resursları ilə koordinasiyalı şəkildə həyata keçirilməlidir.
- 7.13. Fövqəladə vəziyyətlərdə əməliyyatların davamlılıq metodu, bütün əlaqədar tərəflərin hadisə və qəza zamanı riayət edəcəyi prosedurlar üzrə mütəmadi treyninq almasını əhatə edir.

8. Yekun müddəalar

- 8.1. Risklərin İdarəedilməsi Siyasəti Bankın strateji inkişafına xidmət edir və onun bütün struktur bölmələri və işçiləri üçün məcburi xarakter daşıyır.
- 8.2. Hazırkı Siyasət Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edildiyi tarixdən qüvvəyə minir və onun qüvvəyə minməsi ilə 19.04.2010-cu il tarixində qəbul edilmiş “Bank Respublika” ASC-də Risk Siyasəti” qüvvədən düşür.
- 8.3. Risklərin İdarəedilməsi Siyasətinə ildə ən az bir dəfədən az olmamaq şərti ilə Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi tərəfindən baxılmalı və zəruri olduqda mövcud şərtlərə uyğunlaşdırılması, əsaslı şəkildə əlavələr və/və ya dəyişikliklər edilməsi və Müşahidə Şurasının təsdiqinə təqdim olunması üçün müvafiq departamentə təkliflər verməlidir.

“Bank Respublika” ASC-də

“Risqlərin İdarəedilməsi üzrə Siyasət”-ə dair müvafiq

departament direktorlarının imzaları

“18” iyul 2019-cu il

Bu sənəddə “08” vərəq

tikilib nömrələnmişdir

■ Təşkilati departamentin direktoru E.İsrafilov [Signature]

■ Risqlərin İdarəedilməsi departamentinin direktoru T.Orduyev [Signature]

■ İdarə Heyəti sədrinin hüquq məsələləri üzrə müşaviri-

Hüquq departamentinin direktoru H.Əfəndiyev [Signature]